

Komunike glavnega odbora JUU

Glavni odbor je proučil poročila o delu upravnega in izvršnega odbora tekom tekočega leta, kakor tudi poročila predsednikov sekcij o stanju v sekcijah in je ugotovil:

V pogledu napredka šole in pouka udeležbo našega združenja pri izdelavi novega učnega načrta in programa, ki bo prilagojen življenju in narodnim potrebam; spremembo uradne politike napram jugoslovenskemu učiteljskemu združenju, ki bo prinesla zadovoljstvo med učiteljstvo v korist države. Ta sprememba se sedaj opaža v upoštevanju organizacije kot take, v spremembi osebnosti in personalne politike, v izvrševanju reparacij premostitev, odpustov kakor tudi zaostalih napredovanj. Nadeja se, da se bo ta politika nadaljevala. Z veliko skrbjo se je posvetil saniranju razmer v organizaciji, posebno v pogledu spora v beograjski sekciji, z željo, da se stanje v organizaciji povsod normalizira in spravi v sklad s pravili; z enako pažnjo je proučeval vprašanje ekonomske preskrbe učiteljskega v zvezi s propagiranjem kreditnega združenstva in še posebej poročenih učiteljev; posvetil je posebno pažnjo vprašanju socialne zaščite otrok in delu v tej smeri skupno z ostalimi organizacijami in še posebej z Unijo za zaščito otrok, Jugoslovenskim ženskim savezom in Savezom zdravstvenih zadržev; s posebno pažnjo je proučil položaj učiteljskega, ki službuje na najbolj ugodnejših krajih, kakor tudi potrebe, da se iz nacionalnih ozirov posveča posebna pažnja tako službi kakor osebam v teh krajih.

Pretrgal je vprašanje dviga učiteljskega doma za eno nadstropje, da bi se s tem ustrel-

glo velikim potrebam učiteljstva in je na osnovi vsega tega

sklenil:

Izraza priznanje izvršnemu in upravni odboru za vestno delo tekom tega leta.

Pooblašča izvršni odbor, da še nadalje budno spremlja razvoj vprašanja o spremembi učnega načrta in programa in pri tem delu aktivno sodeluje.

Nalaga izvršnemu odboru dolžnost, da ostane še nadalje veren tolmač učiteljskih želja za čim boljše pravno in gmotno preskrbo učiteljstva, ki dobi definitivno formo samo s povrnitvijo učiteljske stalnosti. Potrebno je, da se iz personalne politike izključijo vsi vplivi neznanih in neodgovornih faktorjev, kakor tudi strankarsko politični vplivi.

Da v svrhu boljšega proučevanja vprašanja o ekonomski preskrbi učiteljstva začne o tem vprašanju razpravljati v učiteljskih listih in da na dnevni red bodoče glavne skupščine stavi poseben referat o tem vprašanju.

Izvršni odbor naj poskrbi, da se sprejeti sklep o vprašanju spora v beograjski sekciji pravilno izvede, da bi se z normaliziranjem razmer v Beogradu zagotovil red v organizaciji.

Začne naj z delom za dviganje učiteljskega doma za eno nadstropje takoj in ga izvrši s sredstvi, ki jih ima na razpolago, a v primeru potrebe naj nabavi še nadaljnja sredstva.

V smislu gornjih ugotovitev naj nadaljuje svoje delo.

Predsednik JUU:
Ivan Dimnik s. r.

Tajnik:
Milinko Lazić s. r.

Splošne vesti

— Prosta učiteljska mesta: Ker ne bo nobenega razpisa več, obveščamo tem potom, da bo letos jeseni več prostih mest v Mariboru in Ljubljani. Po informacijah, ki smo jih prejeli, bo potrebno v Mariboru 5 novih učiteljev, v Ljubljani pa okrog 15. Med drugimi bo treba v Ljubljani zasesti tudi več mest na poizkusni šoli za Bežigradom, na kar posebno opozarjamo one učitelje in učiteljice, ki čutijo večje delo dela na tej šoli in ki uveljavljajo pri svojem šolskem delu principe sodobne šole.

Z ozirom na to, da že 15 let v Ljubljani ni bilo razpisano nobeno mesto, smo se odločili na prosta učiteljska mesta opozoriti s privatno objavo, da so s tem na možnost zboljšanja svojega položaja opozorjeni tudi tisti učitelji in učiteljice, ki jim je premostitev potrebna zaradi socialnih razmer.

— Napredovanje. Med osebnimi vestmi je v današnji številki objavljen seznam napredovanj učiteljstva iz dravske banovine. Napredovanja so bila izvršena po rangni listi ministrstva prosvete. Tovariši in tovarišice, ki čakajo že več let na napredovanje, naj pregledajo objavljeni spisek. Ako ugotovite, da so v spisku po rangi mlajši učitelji(-ce), naj točno navedejo in sporoče sekciji. Vsak tak učitelj naj tudi za svoj primer točno navede datum napredovanja v zadnjo skupino. Sekcija bo vse take primere sporočila izvršnemu odboru, ta pa v korekturo ministrstvu prosvete.

— Vz gledno priznanje delu organizacije. Dne 7. t. m. je prejela sekcija ta dopis: JUU — sekciji za dravsko banovino v Ljubljani. — Najiskreneje se Vam zahvaljujem za Vašo uspešno pomoč, ki ste nam jo nudili v naši težki borbi za dosego naših pravic. — Plačilo naj Vam bo zavest, da ste izvojevali pravico ter s tem marsikateri tovarišici, stroupokojeni učiteljici ženskih ročnih del v težkih časih zboljšali skrajno slab gmotni položaj. — Da se vsaj nekoliko oddolžim za

Vaš trud in dam skromno priznanje Vašemu delu za učiteljski stan. Vam nakazujem z današnjo pošto za obrambni sklad znesek din 100.—. — Roza Golež, učiteljica ženskih ročnih del v pokouju.

— Prihodnja številka »Učiteljskega tovariša« posvečena 50 letnemu jubileju organizacije in 80 letnemu jubileju »Učiteljskega tovariša« izide v četrtek, 5. julija.

— Vsem tovarišem in tovarišicam, ki so se prijavili za potovanje v Bolgarijo. Zaradi nepredvidenih zaprek smo primorani potovanje odpovedati. Vplačane zneske bodo prejeli prijavljeni po poštni nakaznici ali pa osebno, če se zglasilo na sekciji. Kdor se zanima za potovanje se lahko prijavi Slovenskemu planinskemu društvu ali pa Jugoslovanski bolgarski ligi, ki prireja potovanje v Bolgarijo v istem roku.

UČITELJICE, POZOR!

Odbor Rdečega križa v Ljubljani je pripravljen prirediti med počitnicami samarijanski tečaj posebej za učiteljice. Ker je zlasti za učiteljice potrebno, da znajo ljudem nuditi prvo pomoč ob najrazličnejših nezgodah, je pričakovati, da se jih bo prijavilo čim večje število. Tečaj bo trajal približno štiri tedne. Starostne meje ni. Prijavite se na sekcijo JUU, Ljubljana, Frančiškanska ul. 6, do 10. julija t. l. Na željo preskrbimo stanovanje v Učiteljskem domu.

— Maturantnje zasebnega učiteljskega šolskih sester v Mariboru iz l. 1924. obhajamo 15 letnico mature v nedeljo, 2. julija, v Mariboru. Sestanek ob 8. uri na samostanskem dvorišču. Pismene prijave pošljite na naslov: A. Stergar, Maribor, Strossmayerjeva ulica 28. Pridite vse, gremo na ju-he!

— Učiteljsko društvo sreza Ljutomer priredi v soboto, dne 24. junija 1939., ob 20. uri v Sokolskem domu v Ljutomeru akademijo, čije čisti dobiček je namenjen revnim šolar-

jem tega sreza. Spored: 1. Govor predsednika JUU za sreza Ljutomer g. Mavriča Karla. 2. Šolski upravitelj g. Čeh poje bariton-solo: Oj rožmarin, uglašil Volarič, na klavirju spremlja šolski upravitelj g. Križman. 3. H. Sattner: Ribička, poje sopran-solo: ga. Kocuvan Ida. 4. Mendelssohn: Op. 44. Grieg: Anitin ples, izvaja koncertni trio: gosli: g. Kuhar Ivan, čelo: g. Dorar Tone, klavir: gđ. Petrič Elza. 5. Recitacija: Minka Sever, iz ciklusa kralju Aleksandru I. 6. Kreisler: Tuga. Moszkowski: Španski ples št. 2, izvaja gosli-solo: g. Gajšek Emil. 7. Petje solo: gđ. Horvat Julijana. 8. Nevin: Narcisus. Per Lasson Crescendo. De Curtis Serenada smrti, klavirska harmonika: g. Kuhar Ivan. 9. Recitacija: Manko Golar, pesmi naših polj. 10. Tri narodne pesmi, poje alt-solo: gđ. Bogdana Stritar. Akademijo bo spremljal orkester, ki ga bo vodil g. Zacherl. — Zveza vlakov je ugodna. Učiteljstvo vladno vabi tovariše in prijatelje k udeležbi Pripravljalni odbor Jugoslovanskega združenja za sreza Ljutomer.

— Tovarišice! Letošnja skupščina pomenja zlasti za nas učiteljice izredno praznovanje ter manifestacijo ženskega dela. Odsek učiteljic vabi vse tovarišice, zlasti one iz obmejnih srezov, k čim večji udeležbi. Ob tej priliki nam bo dana možnost, da se pogovorimo o vseh naših željah in težavah. — Odsek učiteljic pri sekciji JUU.

— Počitniški tečaj za ročna dela priredi v Zagrebu od 5. do 26. julija Marijan Markovac, upravitelj drž. meščanske šole, Zagreb, Srebrnjak 27. Na ta naslov se je obrniti tudi za natančnejša pojasnila.

— Odkritje spomenika dr. Ivanu Lahu. Odbor za postavitev spomenika dr. Ivanu Lahu javlja vsem darovalcem, prijateljem in častilcem pokojnega književnika in nacionalnega borca, da bo njegovo poprsje v bronu na granitnem podstavku na tih in skromen način odkrito na pokopališču pri Sv. Križu v Ljubljani na Vidov dan, 28. t. m., ob pol šestih popoldne. — Pisatelj lik je upodobil akad. kipar g. Niko Pirnat, z nasveti pri arhitektonski zamisli je sodeloval inženir-arhitekt g. Vladimir Šubić. Odlivanje v bron je izvršil livar g. Fran Mostar na Galjevič, kamnoseška dela pa tvrdka Fr. Kunovar pri Sv. Križu. — Odbor prisrčno vabi k udeležbi vse, ki spoštujete pokojnikovo slovstveno in nacionalno delo!

— Obvestilo. Nujno prosimo vsa šolska upraviteljsva in poverjenike »Roditeljskega lista«, da poravnajo do konca tega meseca svoje obveznosti napram »Roditeljskemu listu«, za katerega dolgujejo do danes samo šole okoli 25.000 din. Razen tega dolgujejo še za lansko poslovno dobo samo šole (poverjeniki) nad 6000 din. Morali smo izčrpati vse železno rezervo, da smo plačali vse obveznosti napram tiskarni itd. Pedagoška centrala je s tem oškodovana in ogrožen je »Roditeljski list«. Ponovno apeliramo na šole in poverjenike, ne odlašajte in odpošljite naročnino takoj! Odtegnite si pripadajočih 10%! Morebitna nesporazumljenja in nepravilnosti nam sporočite in nam jih oprostite. — Uredništvo in uprava »Roditeljskega lista«.

— Učiteljska kolonija v Igalu, 30 minut od Hercegnovega v Boki Kotorski bo od 11. julija do 9. avgusta. Cena za mesec dni bivanja na morju je 800 din. Prijave pošljite na naslov: Sunjarević, šol. upravitelj, Učička Požega.

— Knjižnica Pedagoške centrale od 3. julija do 15. avgusta t. l. ne posluje. Le v izjemnih primerih (predavatelj Pedag. tednal) se je obrniti na predsednika Šiliha, Maribor, Cankarjeva ulica 8. Kdor potrebuje knjige čez počitnice za študij, naj si jih oskrbi do 2. julija! — Knjižničar.

— Svoje tovarišice z učiteljskega iskreno vabim k sestanku ob obletnici mature. Sestanek bi se vršil v ponedeljek, 10. julija t. l. v Mariboru, kjer bi se sestale po prihodu dopoldanskega vlaka (okoli pol 10. ure) pred glavnim kolodvorom. Anica Černež.

— Maturanti — 1924, učiteljska Maribor, obhajamo 15-letnico mature v nedeljo, 2. julija 1939.: Ob 8. uri sv. maša v frančiškanski cerkvi za rajne profesorje in sošolca, nato malica v Narodnem domu, ob 10.12 z vlakom v Limbuš k Robiču. Priglasil: Kopriva, učiteljice Maribor. KoZeLe.

— Petdesetletnica mature. Pred kratkim so praznovali 50-letni jubilej svoje mature na ljubljanskem učiteljskeu le še štiri upokojenci: Rudolf Horvat, Hugon Plhak, Albert Šič in Josip Stritar. Od nekdanjih ostalih 17 sošolcev pa je leglo 16 v teku polstoletja k večnemu počitku, eden je pa kmalu po maturi odpotoval v Ameriko, odkoder se ni več vrnil. Preostalim tovarišem iskreno čestitamo in jim želimo še veliko zdravih in zadovoljnih let!

— Obvestilo maturantom — 1924. — mariborskega učiteljskega. Naša 15-letnica se bo vršila z istim vzporedom šole v ponedeljek, dne 3. julija, in ne kakor je bilo javljeno prvotno za 2. julija. (Ob 8. uri maša v frančiškanski cerkvi za rajne prof. in sošolce, nato zakuska v Narodnem domu, ob 10.12 v Limbuš k Robiču.) Ta sprememba se je izvršila na željo večine. Pridite vsi! Priglasil zaradi zakuske in obeda na Koprivo A., učiteljice Maribor! Ko-Ze-Le.

— Maturantje ljubljanskega učiteljskega iz leta 1904. praznujemo 35 letnico mature v sredo, 5. julija, v Ljubljani. Točneje obvesti vse tov. Ivan Erbežnik.

— Vojni letnik! Maturanti in maturantke, ki smo položili maturo leta 1919., naj bi se bili sestali že pred petimi leti, a so ta sestaneke preprečile razne okoliščine. Toda letos gotovo, in sicer predlagam sestanek na ponedeljek, 3. julija, ob pol 10. uri pred Trubarjevim spomenikom v Ljubljani. Tu bi se dogovorili za dnevni red. Kdor ima kak drugačen predlog, naj mi ga z obratno pošto sporoči. Utrgajte si na račun naše dvajsetletne odsotnosti en dan, da obudimo stare, lepe spomine. — Adamič Arnošt, Zagorje ob Savi.

— Maturantnje učiteljskega pri šolskih sestrah v Mariboru iz l. 1929. se zberemo v Mariboru 2. julija ob 10. dopoldne v Gambrinovi dvorani, Gregorčičeva 29.

— Dekliški internat Franje Tavčarjeve v Ljubljani bo otvorjen s 1. septembrom 1939. na Bleiweisovi cesti št. 5. Prijave sprejema in vsa pojasnila daje odbornica ga. Bela Šubičeva, Ljubljana, Knafljeva 13. Ker je število gojenk omejeno, prosimo za čimprejšnjo prijavo.

Osebne zadeve

256 UČITELJEV IN UČITELJIC JE NAPREDOVALO.

— Prevedeni so v IX. skupino: Havliček Josip, Velika Dolina, Trdan Anton, Velika Dolina; Vučajnik Fr., Zabukovje; Goršek Rudolf, Gor. Ponikva; Ravnikar Ana, Videm; Kastelic Ivan, Senovo; Tominc Milan, Globoko; Hrabalek Janko, Dramlje; Jagrovič Adolf, Ljubecna; Cerkvenc Franc, Slivnica; Skok Ferdinand, Klenovik; Lipovič Franc, Vitanje; Škrabl Alojzij, Brezno; Oman Ignacij, Gančani; Petrič Franc, Sela; Berzan Viljem, Kruplnik; Križanič Franc, Vel. Polana; Babič Matija, Turnišče; Sadin Konrad, Vitanje; Zemlja Gabriel, Tepanje; Debelak Rudolf, Trboje; Zamljen Josip, St. Jerne; Dougan Milan, Raka; Keržan Ivan, Šmartno; Tolmajnar Leon, St. Vid, Litijska; Terček Alojzij, Zalna; Stante Jurij, Bevke; Stropnik Ivan, Kapela; Jordan Janko, Sv. Jurij; Golar Emanuel, Križevci; Golob Edvard, Mala Nedelja; Hinterlehner Stanislav, Stogovci; Jeletič Rudolf, Stari trg; Stanjko Alfonz, Sv. Miklavž; Žižek Albin, St. Ilj; Kerhlanek Franc, Sv. Jakob; Tušek Bogdan, Dobrovec; Kabolt Rudolf, Prevalje; Napast Anton, Slaparce; Zmave Andrej, Sv. Trojica; Kmetec Jožef, Sv. Marjeta; Germek Zofija, Sv. Lovrene; Fatur Viljem, Pre-

Albert Širok:

Literarni jubilej Toneta Seliškarja

Prav nič čudno ni, da sem srečal Seliškarja prav sredi vrveža na velesjemu. On ni samotar, ni sanjač; človek življenja je. Samo pogled njegov obraz! Zaman boš iskal tu mehkih potez sanjača in polikanih lic filistra. Globoke brazde na njegovem obrazu razodevajo človeka, ki je mnogo trpel, ki se je mnogo boril, ki je mnogo živel. Kjer utriplje najbujnejše življenje, tam je rad zraven. Srečaš ga pred

tovarno, na postaji, na sejmu, v baru, v beznici. Ne opazuje rad od daleč, ampak čisto od blizu. Prav v nižinah, kjer se kaže življenje v najelementarnejših oblikah, tam — zbiraj najrajši za svoja dela snov in modele.

Spominjam se, ko mi je rekel nekoč: »Strašno ljubim življenje in sem ves predan človeku. Verujem v človeka, čeprav mi je baš človek prizadejal največ zla! To je zanj značilno.

Potegnil me je iz gneče in sva sedla k Dalmatincu.

»Veš da praznujem z »Jankom in Metko« svoj literarni jubilej,« je rekel z nasmehom, ko je naročil polič dalmatinca.

»Ze deseta knjiga?« sem ga pogledal.

»Deseta! Poleg dveh pesniških zbirk (»Trbovlje«, »Pesmi pričakovanja«, enega romana (»Nasedli brod«), dveh socialnih povesti (»Hiša brez oken«, »Roke Andreja Podlipnika«), Monografije (»Brata Vidmarja«) in štirih mladinskih povesti (»Rudie«, »Bratovščina Sinjega galeba«, »Hudournik«, »Janko in Metka«), sem objavil mnogo novel, pesmi, razprav in nekaj dramatskih del v mnogih slovenskih, hrvaških, srbskih in ameriških revijah.

»Mnogo tvojih del je izšlo tudi v prevodih?« sem ga vprašal.

Prikimal je in je natočil vina, ki ga je prinesla brhka natakara.

»Nasedli brod« je doživel v češkem prevodu že dve izdaji. »Bratovščina Sinjega galeba« je prevedena v hrvaščino, pripravlja pa se srbski prevod »Janka in Metke«. Iz mojih dveh pesniških zbirk pa je prevedenih več pesmi v češčino, nemščino, francoščino, angleščino in ruščino.

Trčila sva. Izpil je požirek vina in je obmolčal. Njegov pogled je šel po velesjemu.

Luči, vsepovsod luči. Zategnjeni glasovi harmonik, ki so lili iz vseh gostilniških prostorov, so se prepletali v ozračju v brezupno kričavo. V daljavi gučanje tobogana in vpijoča lajna vrtljaka. Pred varietejem so ljudje ploskali. Ves zrak je bil prepojen z duhom po čevapčičih in ražnjčičih.

»Kako si prišel na motiv za to mladinsko knjigo?« sem se nagnil k njemu.

Pomisli je za hip. »Janko in Metka« je pravljica dveh sirot, ki najdeta v gozdu hišico iz sladkorja in čokolade in v kateri prebiva čarovnica. V svoji povesti pa sem postavil našega Janka iz Sibirije in Metko iz bežigajске gramozne jame v naš resnični svet in dal sem jima vzgona, da sta se dvignila sama iz sebe iz najnižje, najbolj poniževane plasti človeške družbe v ono plast, ki je jedro našega naroda, v plast poštenega delovnega ljudstva. Naše socialne povesti, predvsem mladinske socialne povesti, pogrešajo najbolj nečesa bistvenega: niso zanimive in zato za mladino neprivlačne. Bistvo socialne povesti ne leži v popisovanju bede in nesreče. To tako vsak sam vidi. To bedo premagati, skozi to bedo se prebiti in končno zmagati, to je bistvo socialne povesti. Tudi sromaki so različnega značaja, torej se lahko tudi v socialni povesti razpletajo dejanja, kakor v vsakem drugem literarnem delu.

Torej se Ti ne zdi, da je socialna povest za otroka pretežka, prepušta, premalo zanimiva?« sem ga prekinil.

»Da me prav razumeš: mladinske povesti nikakor ne sme manjkati romantike! Sama stvarnost zares ubija duha! Stvarnost nikdar ne ustvarja poleta. Toda dati moramo mladini tako romantiko, ki je verjetna, dosegljiva. V povesti »Janko in Metka« ni nobeno poglavje nemogoče. Nasprotno celo zelo prepro-

sta so. Toda vse je zgrajeno na neki sodobni romantiki: Hoteti ven iz majhnega, kar nas grabi za goltance. In to sem dosegel. Ponosen sem, ker mladina rada čita moje knjige, tako »Rudijaa«, »Sinjega galeba« in prav tako jih bosta navdušila v knjigi »Janko in Metka«, ki sta moja najljubša literarna otroka, ter »Hudournik«, ki je tudi te dni izšel v založbi »Razorov«. Mrzim vsako amerikovost in stokanje tudi v mladinski literaturi.

»Napisal si že štiri mladinske knjige. Zakaj si se lotil s tako vneto baš mladinske literature?«

»Ker je bila naša mladinska književnost tako slaba«, je odgovoril z odločnim naglasom. Pred Mladinsko matico je sploh bilo ni. Seveda smo imeli nekaj zlaganih, sentimentalnih in s šolarsko učenostjo napisanih knjig. Te knjige so bile še slabše kot šolska berila. Razen nekaj izjem in nekaj prevodov, se je vsaka mladinska povest začela z materino smrtjo in potem je bilo žalosti na grobu in vsepovsod tolikšne, da je po navadi glavni junak ali umrl, ali zašel na slaba pota, ali pa je srečal strica z Amerike, ki ga je posadil v kočijo in odpeljal. Mladina je vse bolj resnična kakor jo odrasli gledajo. Samo poslušaj razgovor dečkov, kadar se igrajo razbojnike, ali pa razgovor deklic, kadar se igrajo »trgovine«. Otroku je vsaka igra resnično doživljaje, kar misli in ustvarja, ustvarja zares. Čemu bi torej mladinska literatura segala v nekaj, česar mladina ne občuti? Prav zato me je mikalo napraviti iz mladih junakov literarna dela, kjer junaki sami mislijo in ustvarjajo. Otroki si pravljico sami ustvari. Če se pri igri igrajo razbojnike, so resnični razbojniki, krvočolni in neumljeni, deklicam je pesek — prava moka, punčka — resnično živa punčka. V predpubertetni dobi se ta pravljčnost